

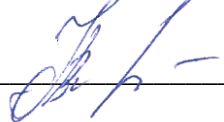
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

Кафедра природничих наук та методик їхнього навчання

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

_____ Подопрігора Н.В.

(Протокол 5 від «24» грудня 2019 року)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПП/ОК-2.2.1.2 ВИРОБНИЧА (ПЕДАГОГІЧНА У ШКОЛІ) ПРАКТИКА

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Ступінь вищої освіти	бакалавр
Галузь знань	01 «Освіта/Педагогіка»
Спеціальність	014 «Середня освіта (Хімія)»
Кваліфікація	Бакалавр освіти. Вчитель хімії закладу загальної середньої освіти
Освітньо-професійна програма	«Середня освіта (Хімія та Біологія)»
Факультет	<u>Природничо-географічний</u>
Форма навчання	<u>Денна</u>

2019–2020 навчальний рік

Робоча програма Виробнича (педагогічна) практика для студентів

(назва навчальної дисципліни)

спеціальності 014 «Середня освіта (Хімія)»

освітня програма Середня освіта (Хімія та Біологія)

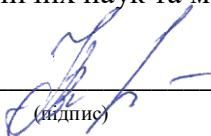
на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти

Розробник: Форостовська Тетяна Олександрівна, викладач кафедри природничих наук та методик їхнього навчання

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри природничих наук та методик їхнього навчання

Протокол № 5 від 24 грудня 2019 року

Завідувач кафедри природничих наук та методики їхнього навчання

(підпис)

Подопрігора Н.В.

(прізвище та ініціали)

©Форостовська Т.О., 2019 рік

1. ВСТУП

Програма педагогічної практики студентів, які здобувають вищу освіту в Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка (далі – ЦДПУ ім. В. Винниченка) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта, за предметною спеціальністю: 014.06 Середня освіта (Хімія) та предметною спеціальністю: 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини), галузі знань 01 освіта / педагогіка, кваліфікація: бакалавр середньої освіти(вчитель хімії, біології та здоров'я людини), розроблена відповідно до Положення про практичну підготовку здобувачів вищої освіти у Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка(далі – Положення), затвердженого рішенням вченої ради університету від 30 серпня 2018 року (протокол № 1), яке введено в дію наказом ректора ЦДПУ ім. В. Винниченка від 03.09.2018 № 136/1-ун. Це Положення розроблено відповідно до Законів України «Про освіту» , «Про вищу освіту» та спирається на низку нормативних документів, що регламентують освітню діяльність ЦДПУ ім. В. Винниченка з підготовки здобувачів вищої освіти, з-поміж яких Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затвердженого наказом Міносвіти від 08.04.1993 № 93 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міносвіти № 351 від 20.12.1994), Рекомендацій про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, розроблених Державною науковою установою «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти» у 2013 році на виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.11.2012 № 970 «Про затвердження плану першочергових заходів з виконання Державної програми розвитку внутрішнього виробництва» та наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 20.12.2012 № 1448 «Щодо плану першочергових заходів з виконання Державної програми розвитку внутрішнього виробництва» та Положення про організацію освітнього процесу в Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка на 2019-2020 навчальний рік, затвердженого рішенням вченої ради університету від 29 серпня 2019 року (протокол № 1), яке введено в дію наказом ректора ЦДПУ ім. В. Винниченка від 29.08.2019 № 117/1-ун.

Практична підготовка студентів за освітньо-професійною програмою (далі – ОПП) «Середня освіта (Хімія, Біологія та здоров'я людини)» на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за спеціальністю 014 «Середня освіта (Хімія)» передбачає здобуття другої предметної спеціальності 014 «Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)» у галузі 01 «Освіта/Педагогіка», здобуття освітнього ступеня бакалавра та присвоєння кваліфікації: «Бакалавр середньої освіти (вчитель хімії, біології та здоров'я людини)», що має на меті формування професійно-педагогічної компетентності – узагальненого особистісного утворення фахівця, що включає

високий рівень його теоретико-методологічної, психолого-педагогічної, методичної і практичної підготовки і є критерієм становлення педагога-професіонала, шляхом опанування практичними знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання, та здатністю до здійснення ефективної професійної діяльності вчителя хімії, біології та здоров'я людини середньої школи. Практики є важливою частиною освітнього процесу в ході якого проходить безпосереднє поєднання і реалізація теоретичних знань та практичних умінь з практичною діяльністю майбутнього вчителя в площині шкільних умов.

Нова освітня парадигма визначила зорієнтованість освітнього процесу на інтереси особистості, адекватні сучасним тенденціям розвитку інформаційного суспільства, пріоритетним завданням загальної та вищої освіти. Метою останньої є підготовка професіоналів, здатних працювати за умов постійно наростаючого об'єму інформації та постійних змін технологій, що вимагає модернізації підготовки майбутніх учителів взагалі, та учителів хімії, біології та здоров'я людини зокрема. Суспільству необхідні фахівці, здатні ініціативно, творчо мислити, які володіють навичками самостійної роботи, здатні до самоосвіти, поповнювати свої знання та успішно використовувати їх у своїй практичній діяльності, що дасть змогу йому досить ефективно працювати в нових умовах, забезпечуючи постійний розвиток суспільства.

Нині, в умовах компетентісно орієнтованої парадигми розвитку вищої освіти в Україні, освітній процес в закладах вищої освіти має особливості, з-поміж яких потрібно враховувати такі: відкритість освітнього процесу і сучасні засоби обміну інформацією (Інтернет, електронна пошта, факси, електронні журнали), які змінюють роль викладача з інформатора на організатора провадження освітньої діяльності, тобто відбувається технологізація освітнього процесу; урахування впливу з боку міжнародного освітнього простору, освітньо-наукового та інформаційного середовищ, що вимагає нових підходів до організації освітнього процесу; умови сьогодення спонукають до зміни особистості викладача й студента; методична і практична підготовка є важливими складниками професійної підготовки майбутніх учителів; поруч із формуванням алгоритмічно-раціонального мислення майбутнього вчителя вагоме місце посідає формування його гуманітарного мислення; різнопредметні знання вимагають інтеграції під час навчання хімії, біології та здоров'я людини. З цього погляду компетентнісний підхід є одним з напрямів реформування вищої освіти, який спрямовано на формування компетентного фахівця, члена суспільства, спроможного реагувати на особистісні й суспільні виклики, здатного не лише пристосовуватися, але й активно опанувати ситуації соціальних змін. Тому традиційне розуміння освіти у вигляді оволодіння студентами знаннями, навичками, вміннями й

підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності повинно бути переосмислене. Освіта – це передусім становлення особистості з її неповторною індивідуальністю, духовністю, творчістю й особливу значущість набуває завдання з формування творчої особистості висококваліфікованого фахівця, на розв’язання якої і спрямовані програми практик.

Основними умовами ефективності проведення практик є їх теоретична обґрунтованість, освітній характер, комплексний підхід до змісту та організації, безперервність та послідовність їх проведення.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 9.0	Галузь знань _____ (шифр і назва) Напрямок підготовки _____ (шифр і назва)	Нормативна	
Модуль -4	Спеціальність (професійне спрямування): _____	Рік підготовки:	
Змістовних модулів - 2		4-й	-
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 270		8 -й	-
Тижневих годин для денної форми навчання:	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
		-	-
		Практичні, семінарські	
		-	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		270 год	-
Консультації:			
5 год	-		
Вид контролю: диференційований залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 0% : 100%

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета педагогічної практики полягає у підготовці студентів до виконання основних функцій педагогічної діяльності вчителя, становленні і розвитку педагогічних компетенцій, формуванні професійних умінь і навичок під час застосування сучасних педагогічних технологій та нових інформаційних засобів навчання, у вихованні особистості майбутнього вчителя.

Педагогічна практика студентів педагогічного університету є важливою ланкою підготовки фахівців у системі вищої освіти. У ході практики не тільки закріплюються та поглиблюються теоретичні знання, яких набули студенти у вузі, а й виробляються навички та вміння педагогічної роботи.

Основними умовами ефективності педагогічної практики є: теоретична обґрунтованість системи підготовки студентів; її навчальний, розвивальний і виховний характер; комплексний підхід до визначення завдань, змісту, форм і методів її організації та проведення; забезпечення наступності та системності на різних етапах її проведення.

2.2. Завдання педагогічної практики:

- поглибити і закріпити теоретичні знання студентів й навчити застосовувати їх на практиці в навчально-виховній роботі з учнями;
- сформувати у студентів вміння спостерігати й аналізувати навчально-виховний процес;
- навчити студентів здійснювати навчально-виховну роботу зі школярами з урахуванням їхніх вікових та індивідуальних особливостей, опираючись на знання фахових методик, психології, педагогіки;
- формувати вміння і навички виконувати професійні функції: конструктивну, мобілізуючу, організаторську, комунікативну та інформативну;
- формувати у майбутніх учителів педагогічну майстерність під час виконання ними обов'язків учителя-предметника та класного керівника;
- підготувати студентів до проведення різного типу уроків із застосуванням методів, що активізують пізнавальну діяльність учнів;
- виробляти вміння встановлювати міжпредметні зв'язки, використовувати ефективні педагогічні прийоми та сучасні інформаційні технології навчання;
- навчити студентів виконувати функції класного керівника, працювати з колективами учнів, батьками, а також проводити індивідуальну виховну роботу з учнями, реалізовувати творчий, дослідницький підхід до педагогічної діяльності;
- розвивати й закріплювати у студентів повагу до педагогічної професії, виховувати національні, патріотичні, моральні, естетичні якості, стимулювати прагнення до вивчення спеціальних і педагогічних дисциплін та вдосконалення власних педагогічних здібностей.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- Актуальні проблеми шкільної хімічної освіти на сучасному рівні. Тенденції розвитку хімічної освіти у світлі нової філософії освіти: інтеграція, диференціація, гуманізація, гуманітаризація, інтенсифікація, екологізація.
- Вимоги до змісту шкільного курсу та до процесу навчання хімії.
- Аналіз типових, альтернативних програм, програм для класів з поглибленим вивченням хімії, підручників і методичних посібників з хімії.
- Системи форм навчання хімії. Урок – основна організаційна форма навчання хімії. Індивідуалізація навчання. Позакласна робота з обдарованими учнями, її планування. Факультативні заняття з хімії, шкільні наукові товариства. Робота хімічного гуртка. Організація масових заходів.
- Планування роботи вчителя. Планування уроку. Вибір типу, структури і змісту до теми конкретних уроків з хімії. Планування хімічного експерименту. Реалізація принципу науковості і доступності при плануванні уроку.
- Особливості уроків узагальнення, інтегрованих уроків. Нетрадиційні форми уроку: урок-диспут, урок-конференція, урок-ділова гра.
- Методи як функціональні елементи процесу навчання. Система методів навчання. Проблемне навчання, використання елементів проблемного навчання на уроках. Дослідницьке навчання, використання елементів дослідницького навчання на уроках. Програмоване навчання. Комп'ютерні технології. Використання програмованого навчання на уроках.
- Перевірка знань і вмінь учнів. Диференційований підхід до складання завдань для перевірки знань згідно рівнів засвоєння хімічних знань.
- Методика вивчення неорганічної та органічної хімії. Узагальнюючі знання про неорганічні та органічні речовини.
За наслідками проходження виробничої практики студенти повинні
набути наступні **вміння:**

Конструктивні:

- планувати навчальну й виховну роботу;
- відбирати, аналізувати й синтезувати навчальний програмовий матеріал, здійснювати дидактичну переробку складного матеріалу;
- творчо й обґрунтовано будувати організаційно-педагогічну і логіко-педагогічну структуру уроку;

- планувати систему перспективних ліній у розвитку окремої особистості та колективу;
- здійснювати індивідуальну програму навчання та виховання учня.

Організаторські:

- виявляти й організовувати актив класу, керувати ним у різних умовах;
- організовувати різні види колективної та індивідуальної діяльності учнів, розвивати їхню активність;
- здійснювати контроль і допомогу в розумовому розвитку учнів;
- здійснювати контроль і допомогу у виконанні доручень учнями;
- здійснювати педагогічне керівництво учнівськими організаціями;
- організовувати роботу з батьками та громадськістю.

Комунікативні:

- встановлювати педагогічне доцільні відносини з учнями, батьками, учителями; регулювати внутрішньоклективні та міжклективні відносини;
- знаходити потрібні форми спілкування з учнями й батьками;
- передбачати результат педагогічної дії на відносини з учнями,

Дослідницькі:

- вивчати індивідуальні особливості учнів та колективу;
- критично оцінювати свій досвід, результати своєї діяльності;
- усвідомлено вдосконалювати педагогічну майстерність, самоосвіту та самовиховання;
- використовувати в роботі психолого-педагогічні дослідження, передовий педагогічний досвід;
- прогнозувати використовувані засоби і методи роботи.

Прикладні:

- володіти технічними засобами навчання;
- виготовляти дидактичні засоби навчання.

В процесі проходження педагогічної практики у студентів формуються такі **компетентності:**

загальні:

- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній

системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя;

- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- здатність працювати в команді;
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації;

фахові:

- здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків;
- володіння основами цілепокладання, планування та проектування процесу навчання учнів;
- здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів;
- здатність до пошуку ефективних шляхів мотивації дитини до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання);
- забезпечення охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими потребами) в освітньому процесі та позаурочній діяльності;
- здатність здійснювати виховання на уроках і в позакласній роботі, виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури;
- здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду;

спеціальні (предметні) компетентності:

- здатність користуватися символікою і сучасною термінологією хімічних наук;
- здатність розкривати загальну структуру хімічних наук на підставі взаємозв'язку основних учень про будову речовини, про періодичну зміну властивостей хімічних елементів та їх сполук, про спрямованість (хімічна термодинаміка), швидкість (хімічна кінетика) хімічних процесів та їхні механізми;
- здатність характеризувати досягнення хімічної технології та сучасний стан хімічної промисловості, їхню роль у суспільстві;
- здатність чітко й логічно відтворювати основні теорії та закони хімії, оцінювати нові відомості й інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної природничо-наукової картини світу відповідно до вимог Державного стандарту загальної середньої освіти з освітньої галузі «Природознавство» в базовій середній школі;

- здатність здійснювати добір методів і засобів навчання хімії, спрямованих на розвиток здібностей учнів на основі психолого-педагогічної характеристики класу;
- здатність безпечного поводження з хімічними речовинами з урахуванням їхніх хімічних властивостей;

що передбачає такі **програмні результати навчання:**

Знання і розуміння:

- знає основні історичні етапи розвитку предметної області;
- знає закономірності розвитку особистості, вікові особливості учнів, їхню психологію та специфіку сімейних стосунків;
- знає та розуміє принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання предмета в закладах загальної середньої освіти (рівень базової середньої освіти) ;
- знає та розуміє особливості навчання різнорідних груп учнів, застосовує диференціацію навчання, організовує освітній процес з урахуванням особливих потреб учнів;
- уміє оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності;
- уміє використовувати інструменти демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності;
- уміє застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності;
- добирає і застосовує сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів і здійснює самоаналіз ефективності уроків;
- володіє формами та методами виховання учнів на уроках і в позакласній роботі, уміє відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини;
- здатний проектувати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище, ефективно працювати автономно та в команді, організовувати співпрацю учнів та комунікацію з їхніми батьками;
- здатний цінувати різноманіття та мультикультурність, керуватися в педагогічній діяльності етичними нормами, принципами толерантності, діалогу й співробітництва;
- усвідомлює цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України;
- знає хімічну термінологію і сучасну номенклатуру;
- знає та розуміє основні концепції, теорії та загальну структуру хімічних наук;
- знає вчення про періодичну зміну властивостей хімічних елементів та їхніх сполук, про будову речовини та розуміє взаємозв'язок між ними;

- знає головні типи хімічних реакцій та їхні основні характеристики, а також провідні термодинамічні та кінетичні закономірності й умови проходження хімічних реакцій;
- знає класифікацію, будову, властивості, способи одержання неорганічних і органічних речовин, розуміє генетичні зв'язки між ними;
- знає будову та властивості високомолекулярних сполук, зокрема біополімерів;
- знає методи хімічного та фізико-хімічного аналізу, синтезу хімічних речовин, зокрема лабораторні та промислові способи одержання важливих хімічних сполук;
- добирає міжпредметні зв'язки курсів хімії в базовій середній школі з метою формування в учнів природничо-наукової компетентності, відповідно до вимог Державного стандарту загальної середньої освіти з освітньої галузі «Природознавство» ;
- уміє застосовувати знання сучасних теоретичних основ хімії для пояснення будови, властивостей і класифікації неорганічних і органічних речовин, періодичної зміни властивостей хімічних елементів та їхніх сполук, утворення хімічного зв'язку, направленості (хімічна термодинаміка) та швидкості (хімічна кінетика) хімічних процесів;
- знає, розуміє і демонструє здатність реалізовувати сучасні методики навчання хімії для виконання освітньої програми в базовій середній школі;
- уміє аналізувати склад, будову речовин і характеризувати їхні фізичні та хімічні властивості в єдності якісної та кількісної сторін;
- володіє різними методами розв'язання розрахункових і експериментальних задач з хімії та методикою навчання їх школярів; здатний виконувати хімічний експеримент як засіб навчання;
- уміє переносити систему наукових хімічних знань у площину навчального предмета хімії, чітко і логічно розкривати основні теорії та закони хімії;

Міждисциплінарні зв'язки: Педагогічна практика базується на основі загальної та неорганічної, аналітичної, фізичної та колоїдної, органічної хімії, математики і фізики в обсязі середньої освіти та інтегрується з психологією, педагогікою, закладає основи професійної діяльності.

3. ВИМОГИ ДО БАЗ ПРАКТИКИ

Базами проведення практики можуть бути заклади освіти різних типів.

Вимоги до баз практики:

- види діяльності організації (установи) повинні відповідати спеціальності, за якою здійснюється підготовка фахівців;
- організація (установа) має бути здатна забезпечити виконання програми практики (у тому числі для студентів з особливими потребами);
- організація (установа) здатна забезпечити кваліфіковане керівництво практикою студентів;
- організація (установа) здатна забезпечити дотримання норм охорони праці та санітарної гігієни;
- можливість надання студентам права користуватися бібліотекою, лабораторіями, шкільною документацією, необхідною для виконання програми практики;
- здатність інформаційного забезпечення практикантів новітніми технологіями, які використовуються в галузі;
- можливість наступного працевлаштування випускників університету (на загальних підставах при наявності вакансій).

Визначення баз практики здійснюється ректоратом університету на основі договорів про практичну підготовку з підприємствами, організаціями, установами, фізичними особами незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності. При наявності в університеті регіональних замовлень на підготовку фахівців перелік баз практики надають органи, які формували ці замовлення. У випадку підготовки фахівців за цільовими договорами (контрактами) з підприємствами, організаціями, установами, фізичними особами бази практик можуть передбачатись цими договорами (контрактами).

В особливих випадках студенти можуть самостійно за погодженням з керівництвом університету обирати для себе базу практики і пропонувати її для використання з обов'язковим обґрунтуванням такого рішення (за умови забезпечення цією базою виконання програми практики та укладання договору).

З базами практики університет завчасно укладає договір на проведення практики. На основі укладеного довгострокового чи короткострокового договору, студентів/групі студентів видається направлення на практику. Проходження практики студентів оформляється відповідним наказом по університету.

Можливі бази практики:

1. Комунальний заклад «Навчально-виховне об'єднання „Загальноосвітня школа I-III ступенів, ліцей «Сокіл», центр позашкільного виховання Кіровоградської міської ради Кіровоградської області»;
2. Комунальний заклад «Навчально-виховне об'єднання № 6 «Спеціалізована загальноосвітня школа I-III ступенів, центр естетичного виховання «Натхнення» Кіровоградської міської ради Кіровоградської області»;

3. Комунальний заклад «Навчально-виховне об'єднання № 25 «Загальноосвітня школа I-III ступенів, природничо-математичний ліцей, центр позашкільного виховання «Ліра» Кіровоградської міської ради Кіровоградської області»;
4. Комунальний заклад «Навчально-виховне об'єднання «Загальноосвітній навчальний заклад I-III ступенів №31 з гімназійними класами, центр дитячої та юнацької творчості «Сузір'я» Кіровоградської міської ради Кіровоградської області»;
5. Комунальний заклад «Навчально-виховне об'єднання «Загальноосвітня школа I-III ступенів № 18 – дошкільний навчальний заклад – центр дитячої та юнацької творчості «Надія» Кіровоградської міської ради Кіровоградської області»;
6. Комунальний заклад «Навчально-виховне об'єднання I-III ступенів «Науковий ліцей Міської ради міста Кропивницького Кіровоградської області».

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

В організації та проведенні практики виділяють підготовчий етап та власне проведення педагогічної практики.

I. Підготовчий етап

Розподіл студентів на виробничу практику проводиться з урахуванням побажання студента та враховуючи можливості баз практик. Для проходження педагогічної практики студенти розподіляються за місцем майбутньої роботи (на основі клопотань) або за базовими школами.

Підставою для включення студентів до наказу ректора про направлення на проходження виробничої практики є договір про проходження виробничої практики.

Направлення студентів на практику здійснюється наказом ректора університету, який готується не пізніше ніж за 10 днів до початку практики та включає такі дані:

- склад студентських груп;
- місце та терміни проходження практики,
- відповідальні керівники за загальну організацію практики та оформлення підсумкового звіту за її результатами (керівники практики від кафедр університету);
- проведення інструктажу з охорони праці та техніки безпеки для студентів;
- посадова особа, на яку покладено організацію практики та контроль за її проведенням (декан факультету).

Робота керівника педагогічної практики від кафедри на цьому етапі включає:

- підбір базових закладів середньої освіти для проходження практики студентами;
- розподіл студентів за школами для проходження педагогічної практики;
- проведення всіх організаційних заходів для проходження виробничої практики (направлення, програми, щоденник практики, календарний план, індивідуальне завдання тощо);
- доведення до відома студентів інформації про систему звітності з виробничої практики;
- організацію та проведення настановної конференції;
- проведення інструктажу з техніки безпеки;
- перевірку проходження виробничої практики студентами на базі практики.

Студенти отримують направлення на практику, яке надається завідувачем виробничої практики університету.

На початку практики студенти повинні отримати інструктаж з охорони праці на базі практики, ознайомитися з правилами внутрішнього трудового розпорядку закладу середньої освіти.

Тривалість робочого часу студентів під час проходження практики регламентується Кодексом законів про працю України.

Бази практик в особі їх керівників разом з університетом несуть відповідальність за організацію, якість і результати практики студентів.

Обов'язки осіб, відповідальних за практичну підготовку студентів, від бази практики та керівників практики від бази практики зазначаються в окремих розділах договорів на проведення практики студентів закладу вищої освіти.

Настановча конференція проводиться перед початком педагогічної практики. Головна мета настановної конференції – ознайомлення студентів з термінами практики, її метою, завданнями, змістом, програмою, порядком проходження, способами перевірки рівня досягнутих за час практики знань, вмінь, навичок, а також формами звітності студентів та критеріями їх оцінювання. На конференцію запрошуються методисти з фахових і психолого-педагогічних дисциплін.

На період практики в кожній групі студентів, які проходять практику в базових школах, призначається староста.

II. Проведення педагогічної практики в школі

Практика на IV курсі проводиться в VIII семестрі протягом 6 тижнів.

Перед початком педагогічної практики проводиться **настановча конференція** з питань практики, на якій методисти з фахових і психолого-

педагогічних дисциплін ознайомлюють студентів із метою, завданнями, змістом, програмою та порядком її проходження.

На період практики в кожній групі студентів призначається староста, який веде облік відвідування студентами навчально-виховного закладу, здійснює загальну організацію роботи відповідної групи.

Перший тиждень практики відводиться для вивчення організації навчально-виховного процесу в школі.

У перший день практики методисти здійснюють загальне ознайомлення студентів із школою, представляють практикантів директору і його заступникам, визначають, у яких класах та у кого з вчителів буде практикуватись кожний студент зокрема. Цього ж дня студенти вивчають розклад уроків та розклад дзвінків. Здійснюють перше знайомство з класом, беруть список учнів для того, щоб до кінця тижня вивчити прізвища і знати кожного школяра; складають план роботи на весь період практики.

Незважаючи на те, що студенти не проводять уроків і виховних заходів, це досить важкий і надзвичайно відповідальний тиждень. Чітка його організація виконання всіх видів робіт, запланованих на цей час, - запорука успішного проведення практики.

Протягом першого тижня студентам необхідно:

- вивчити діючий у школі навчальний план і навчальні програми з предметів своєї спеціальності, здійснити аналіз тем та розділів шкільної програми на період практики;
- вивчити тематичне і поурочне планування вчителів;
- відвідати у підшефному класі всі уроки різних вчителів-предметників;
- відвідавши уроки вчителів хімії, з'ясувати методи, прийоми і засоби навчання, що їх використовує вчитель, способи активізації пізнавальної діяльності школярів, характер спілкування з учнями тощо;
- спільно з методистом брати участь в обговоренні відвіданих уроків;
- ознайомитись з планом виховної роботи;
- вивчити матеріально-технічну базу, дидактичну оснащеність кабінетів хімії;
- дізнатись, яка позакласна робота з обох спеціальностей проводиться в школі, яким видам індивідуальної, групової та масової позакласної роботи надається перевага;
- ознайомитись з класним журналом, особовими справами учнів.

На кінець першого тижня разом з керівником групи практикантів кожен студент складає індивідуальний план роботи на весь період практики і подає його груповому керівнику на затвердження, також складає колоквиум з питань методики викладання тем, які вивчатимуться в період педпрактики (аналіз шкільної програми з хімії, параграфів підручника, методів, засобів і форм організації навчання).

Протягом наступних тижнів студенти працюють відповідно до затвердженого індивідуального плану.

Протягом 2 – 6 -го студент-практикант повинен здійснювати навчально-виховну роботу згідно індивідуального плану

- готувати плани конспекти та проводити уроки з хімії (не менше 10 уроків);
- готувати наочність до уроків;
- відвідувати уроки своїх колег;
- здійснювати аналіз відвіданих уроків та самоаналіз проведених уроків;
- вивчати передовий досвід вчителя;
- здійснювати позакласну роботу з хімії;
- підготувати і провести позакласні заходи з хімії;
- виконувати обов'язки класного керівника, провести виховний захід в класі, до якого прикріплені;
- виконувати завдання з психології;
- виконувати науково-дослідну роботу (індивідуальні завдання) з обраної теми*.

*Проведення науково-дослідної роботи має на меті оволодіння студентами основними методами педагогічних досліджень, вміннями працювати з науковою та навчально-методичною літературою, працювати над визначеною науково-методичною проблемою, робити узагальнення, висновки тощо. Проблеми і теми визначаються на початковому етапі практики і можуть стосуватися теми курсової роботи, теми, над якою працює вчитель-наставник тощо. Від групових методистів студенти отримують інструкції з виконання науково-дослідної роботи. Розроблена колективними зусиллями групи студентів науково-методична проблема виносить на звітну конференцію у вигляді доповіді. Доповідь має супроводжуватися ілюстрацією або електронною презентацією.

Протягом останнього тижня студенти:

- проводять навчально-виховну роботу згідно індивідуального плану;
- оформлюють звітну документацію з педагогічної практики та подають її на перевірку методистам (не пізніше визначеного строку);
- беруть участь у засіданні малої педагогічної ради школи за підсумками педагогічної практики;
- готують доповідь на звітну конференцію з педагогічної практики;
- готують стінгазети з враженнями від педагогічної практики.

Особливостями навчальної практики на IV курсі є те, що студенти входять в коло реальних проблем професійної праці вчителя, включаючись у всі основні види діяльності: і як класного керівника, і як вчителя відповідних предметів.

III. Завершальний етап

Підведення підсумків педагогічної практики здійснюється у *два етапи*:

- на педагогічній раді школи груповий керівник і методисти разом із представниками дирекції навчального закладу, учителями-предметниками,

класними керівниками і студентами аналізують та оцінюють роботу студентів;

– на підсумковій конференції, яку організовує деканат та керівник практики, оголошуються результати практики.

– Протягом двох днів після завершення педагогічної практики студенти здають звітну документацію методистам, оформлену за встановленими зразками.

Підсумкова конференція проводиться не пізніше, ніж через 10 днів після завершення практики. На підсумкову конференцію з педагогічної практики студенти готують тематичні доповіді (за домовленістю один студент від групи або староста групи), в яких розкривають вивчений ними досвід роботи вчителів, класних керівників та своїх педагогічних знахідок й пропозицій щодо поліпшення проведення педагогічної практики.

5. ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТА-ПРАКТИКАНТА

Зміст педагогічної практики визначають чотири модулі:

I. Організаційний модуль (1 кредит ЄКТС/30 год):

- студенти беруть участь у настановній конференції з педпрактики;
- ознайомлюються з навчально-виховним закладом (адміністрацією, вчителями хімії, класними керівниками);
- знайомляться з класом, до якого прикріплені на період практики для проведення уроків хімії та виконання обов'язків помічника класного керівника;
- вивчають обладнання та оформлення кабінету хімії;
- аналізують плани навчальної та виховної роботи школи, календарні та поурочні плани вчителя хімії, плани гуртків та факультативів, плани виховної роботи класних керівників, плани роботи методичних об'єднань вчителів хімії;
- аналізують плани навчальної та виховної роботи школи, календарні та складають графік проходження практики (у щоденнику практики), до якого включають навчальну, методичну, виховну та дослідницьку роботу;
- вчасно оформлюють та подають методистам звітну документацію з педагогічної практики;
- беруть участь у підсумковій конференції з педагогічної практики.

II. Педагогічний модуль (2,5 кредити ЄКТС/75 год):

- виконують обов'язки помічника класного керівника;
- на виховних годинах проводять роботу з учнями, спрямовану на поліпшення успішності й дисципліни, спонукання дітей до самоосвіти і

самовиховання, виховання позитивних якостей особистості кожного учня, роботу з учнівським самоврядуванням класу;

- за допомогою методиста з педагогіки та класного керівника розробляють різні форми виховної роботи (бесіди, диспути, конференції, вікторини тощо) і застосовують їх на практиці;
- проводять заліковий виховний захід;
- проводять роботу з батьками: долучаються до підготовки і проведення

III. Психологічний модуль (1,5 кредити ЄКТС/ 45 год):

- на основі ретельного вивчення документації, що відображає життя класного колективу та ознайомлення з думками вчителів, вихователів, адміністрації школи, класного керівника сформувані власне враження про досліджуваний клас;
- домогтися встановлення дружніх стосунків з учнями, заснованих на взаємній довірі та повазі, що забезпечить проведення об'єктивних психолого-педагогічних досліджень, і отримання достовірних даних стосовно рівня розвитку класного колективу та особливостей взаємовідносин між його членами;
- написати психолого-педагогічну характеристику класу як колективу

IV. Фаховий модуль (4 кредити ЄКТС/120 год):

- аналізують навчальну програму з хімії на період практики та шкільні підручники відповідного курсу;
- знайомлять з необхідною навчально-методичною літературою;
- відвідують та аналізують уроки хімії, які проводить вчитель-наставник;
- вивчають педагогічний досвід вчителя хімії, до якого прикріплені на період практики;
- за допомогою методистів і вчителів розробляють розгорнуті плани-конспекти різнотипових уроків хімії; здійснюють відбір змісту навчального матеріалу, методів, прийомів і засобів навчання до кожного уроку у відповідності до вікових та індивідуальних особливостей учнів, мети і завдань уроку;
- проводять не менше 10 уроків хімії (7-9 класи);
- добирають і виготовляють дидактичний і наочний матеріал до уроків;
- відвідують уроки колег-практикантів;
- відвідують консультації з методистами;
- здійснюють аналіз відвіданих уроків та самоаналіз проведених уроків, використовують результати аналізу і самоаналізу для вдосконалення своєї педагогічної майстерності;
- розробляють і організують різні види позакласної роботи з хімії (екскурсії, вечори, вікторини, брейн-ринги, конкурси тощо);
- беруть участь у методичній роботі: спостерігають за роботою засідань предметних комісій з хімії, методичних об'єднань вчителів хімії тощо;

- проводять науково-дослідну роботу: збирають матеріали з теми курсової роботи, проводять експериментальну роботу; збирають матеріали з науково-методичної проблеми, над якою працюють в період практики.
- оформлюють звітну документацію з педагогічної практики;
- готують матеріали до виставки, настінні газети за наслідками педагогічної практики та методичні матеріали.

Зміст роботи з хімії

Завданнями педагогічної практики з хімії є:

- 1) підготовка розгорнутих планів-конспектів уроків;
- 2) проведення уроків хімії (не менше 10 уроків);
- 3) аналіз проведених уроків з учителем, врахування критичних зауважень в подальшій роботі для вдосконалення професійних умінь та навичок;
- 4) використання на уроках різноманітних методів й методичних прийомів навчання, оптимальне їх поєднання для досягнення найбільшої ефективності уроку; опанування проблемними методами навчання, які стимулювали б учнів до самостійного пошуку розв'язання проблеми, активізували дослідницьку діяльність школярів;
- 5) вивчення та запровадження різноманітних способів активізації пошуково-пізнавальної діяльності учнів на уроках з урахуванням сучасних навчальних та інформаційних технологій;
- 6) використання та ефективне поєднання різних організаційних форм роботи з метою реалізації індивідуалізації та диференціації навчання у сучасних умовах запровадження державного освітнього стандарту;
- 7) застосування різних засобів навчання та сучасних інформаційних технологій, які сприяють підвищенню рівня самостійності в опануванні нових знань, формують елементи інформаційної культури учнів і стимулюють інтерес учнів до вивчення предмету;
- 8) виготовлення та використання на уроках дидактичних матеріалів, наочності;
- 9) вивчення педагогічного досвіду вчителів хімії;
- 10) проведення позакласної роботи з хімії, індивідуальної роботи зі слабковстигаючими учнями та обдарованими дітьми тощо;
- 11) підготовка та проведення залікових позакласних заходів з хімії;
- 12) відвідування й аналіз уроків та позакласних заходів, які проводяться колегами по практиці, участь у їх обговоренні;
- 13) участь у роботі науково-методичних семінарів, методичних об'єднань учителів, шкільних педрадах (за згодою адміністрації школи) тощо;
- 14) проведення науково-дослідної роботи, результати якої будуть представлені у вигляді доповіді на звітній конференції;
- 15) проведення роботи з професійної орієнтації старшокласників.

Звітна документація з хімії

- 1) щоденник практики;
- 2) календарно-тематичне планування на період практики;
- 3) конспекти всіх уроків хімії з наочністю, оцінені вчителем та методистом;
- 4) аналіз та самоаналіз одного з уроків хімії;
- 5) конспект позакласного заходу з хімії, оцінені вчителем та методистом;
- 6) матеріали з вивчення педагогічного досвіду вчителя (фото, анкета, опис досвіду, методичні розробки тощо);
- 7) індивідуальне завдання – результати науково-дослідної роботи (доповідь);
- 8) конспект заходу профорієнтаційного спрямування;
- 9) звіт про проходження педагогічної практики;
- 10) витяг з протоколу засідання педагогічної ради школи за результатами проходження педагогічної практики студента.

До звітної конференції з педагогічної практики рекомендується оформити настінну газету та мультимедійну презентацію.

Зміст роботи з педагогіки:

- 1) ознайомитися з особливостями системи виховної роботи в навчальному закладі взагалі й у закріпленому класі зокрема:
 - проаналізувати виховні традиції (соціально-важливі творчі справи, цільові програми, впровадження інтерактивних методів, інноваційних технологій тощо) в навчальному закладі та в закріпленому класі;
 - проаналізувати пріоритетні напрямки виховної роботи класного керівника в класі, рівень їх актуальності;
 - вивчити специфіку співпраці класного керівника з органами учнівського самоврядування та з батьками учнів, громадськістю;
 - скласти соціально-педагогічний паспорт класу;
- 2) на основі вивчення класної документації, діагностування та аналізу виховного процесу й рівня вихованості учнів в закріпленому класі скласти власний індивідуальний план виховної роботи на період виробничої практики (затверджується класним керівником і погоджується з методистом з педагогіки);
- 3) брати активну участь у плануванні, розробці та проведенні різних організаційних форм позакласної виховної роботи з класом взагалі і конкретними учнями зокрема; брати участь у роботі семінарів, методичних об'єднань класних керівників, збирати матеріали з теми науково-дослідної роботи (курсової роботи). Вся проведена виховна робота зазначається у «Щоденнику педагогічної практики» і підтверджується оцінкою та підписом класного керівника. Результатом виконання даного завдання є висвітлення всебічного аналізу проведеної виховної роботи у «Звіті про виховну роботу».

- 4) самостійно підготувати та провести один заліковий виховний захід. Як правило, заліковим для студентів IV курсу є підготовка і проведення виховного заходу у формі години спілкування (етичної бесіди). Конспект залікового заходу затверджується класним керівником та методистом з педагогіки;
- 5) скласти самоаналіз залікового виховного заходу (етичної бесіди);
- 6) цілеспрямовано спостерігати й аналізувати педагогічну діяльність класного керівника. Аналізувати ефективність власної виховної роботи. В звіті окреслити не менше трьох педагогічних ситуацій власної виховної взаємодії з учнями, проаналізувати їх, сформулювати педагогічні задачі, на розв'язання яких було спрямовано педагогічні дії, охарактеризувати використані методи й засоби виховного впливу та їх ефективність в конкретній педагогічній ситуації.
- 7) підготувати звітну документацію щодо виконання завдань з педагогіки.

Перелік звітної документації з педагогіки:

- 1) щоденник практики (у розділі «виховна робота» зафіксувати всі види і форми виховної роботи з оцінкою класного керівника та методиста з педагогіки);
- 2) індивідуальний план виховної роботи в закріпленому класі на період практики (затверджений класним керівником і методистом з педагогіки);
- 3) конспект залікового виховного заходу з самоаналізом (з оцінкою класного керівника);
- 4) звіт про виховну роботу.

*Необхідною умовою допуску до педагогічної практики з педагогіки є складання колоквиуму.

Зміст роботи з психології

При проходженні практики студенти стають членами шкільних педагогічних колективів. Стосунки практикантів з учителями, вихователями та керівництвом школи базуються на основі поваги, такту, взаєморозуміння, активного сприйняття усіх шкільних проблем.

Перший тиждень педпрактики відводиться на загальне ознайомлення зі школою, класом, організацією навчально-виховного процесу з учнями.

Протягом *другого тижня* студент-практикант самостійно підбирає комплекс методик з діагностування учнівської групи (соціометрія, референтометрія, визначення рівня розвитку та ін.) з урахуванням психолого-педагогічних особливостей даного класу. При цьому кожен студент має використати не менше п'яти методик для дослідження психолого-педагогічних особливостей міжособистісних взаємин в класі.

Із *третього по п'ятий* тиждень практики стажист використовує підібрані експериментальні психологічні методики для дослідження класу як групи та здійснює інтерпретацію отриманих результатів. Беручи участь у

подіях життя класу, організовуючи виховні заходи і проводячи їх під час практики, студент одержує неабиякі можливості для спостереження, експериментування, осмислення важливих сторін у житті учнівської групи. Проведення свят, вечорів, спортивних і культурних програм, зустрічей з іншими колективами учнів, спільних екскурсій, походів сприяє вивченню особливостей атмосфери життя класу, міжособистісних стосунків, структури класу як малої групи. Окрім того, важливу інформацію про клас можна отримати і в процесі організації навчальної, ігрової та трудової діяльності, якщо регулярно практикувати різні форми групової діяльності, різні методи організації навчального співробітництва учнів відповідного класу.

Останній тиждень педпрактики відводиться для написання психолого-педагогічної характеристики класу.

Зміст завдання з психології

Основним завданням із психології, що ставиться перед студентами V курсу при проходженні педагогічної практики, є дослідження класу та складання його психолого-педагогічної характеристики. Для його успішного виконання студенти повинні:

- 1) на основі ретельного вивчення документації, що відображає життя класу та ознайомлення з думками вчителів, вихователів, адміністрації школи, класного керівника сформулювати власне враження про клас;
- 2) домогтися встановлення дружніх стосунків з учнями, заснованих на взаємній довірі та повазі, що забезпечить проведення об'єктивних психолого-педагогічних досліджень, і отримання достовірних даних про рівень розвитку класу та особливостей взаємовідносин між учнями;
- 3) написати психолого-педагогічну характеристику класу, спираючись на схему, передбачену програмою психологічної практики.

Зміст психолого-педагогічного вивчення міжособистісних взаємин у класі задається "Програмою вивчення шкільного класу як групи".

Загальний перелік звітної документації з педагогічної практики:

1. Щоденник практики (*подається груповому методисту після заповнення методистами з фаху, педагогіки та психології*).
2. Календарно-тематичні плани з хімії (*груповому методисту*).
3. Конспекти проведених уроків хімії, погоджені і оцінені вчителем та методистом (*груповому методисту*).
4. Письмовий аналіз одного з відвіданих уроків та самоаналіз одного уроку хімії (*груповому методисту*).
5. Конспект залікового позакласного заходу з хімії, затверджений методистом, погоджений і оцінений учителем (*груповому методисту*).
6. Завдання з педагогіки та конспект виховного заходу, погоджений і оцінений класним керівником, затверджений методистом з педагогіки (*методисту з педагогіки*).

7. Завдання з психології (*методисту з психології*).
8. Індивідуальне завдання - результати науково-дослідної роботи (доповідь) (*груповому методисту, науковим керівникам*).
9. Конспект заходу профорієнтаційного спрямування (*груповому методисту*).
10. Звіт про проходження педагогічної практики.
11. Витяг з протоколу засідання педагогічної ради школи з результатами проходження педагогічної практики студентом.

*Всі ці документи студенти вкладають в папки і подають методистам відповідних кафедр.

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальні завдання для студентів під час педагогічної практики мають на меті надбання студентами вмінь та навичок самостійного розв'язування виробничих, наукових або організаційних завдань.

Індивідуальне завдання розробляється керівником практики від кафедри і видається кожному студенту перед початком практики. Виконання індивідуальних завдань активізує діяльність студентів, розширює їх світогляд, підвищує ініціативу і робить проходження практики більш конкретним і цілеспрямованим.

Зміст індивідуального завдання повинен враховувати конкретні умови та можливості підприємства (організації, установи), відповідати потребам виробництва й одночасно відповідати цілям і завданням навчального процесу. Крім того, індивідуальне завдання повинно враховувати рівень практичної і теоретичної підготовки студентів.

Метою індивідуального завдання є:

- набуття студентами навичок самостійної роботи зі збору, обробки практичного матеріалу та узагальнення її результатів шляхом підведення підсумків та внесення пропозицій;
- стимулювання прагнень студентів до науково-дослідної роботи;
- формування власної думки при оцінці конкретних господарських ситуацій та прийнятті управлінських рішень.

Індивідуальне завдання передбачає проведення науково-дослідної роботи, яка має на меті оволодіння студентами основними методами педагогічних досліджень, вміннями працювати з науковою та навчально-методичною літературою, працювати над визначеною науково-методичною проблемою, робити узагальнення, висновки тощо. Проблеми і теми визначаються на початковому етапі практики і можуть стосуватися теми курсової роботи, теми, над якою працює вчитель-наставник тощо. Від групових методистів студенти отримують інструкції з виконання науково-дослідної роботи. Розроблена колективними зусиллями групи студентів

науково-методична проблема виносить на звітну конференцію у вигляді доповіді. Доповідь має супроводжуватися ілюстрацією або електронною презентацією.

Перелік індивідуальних завдань студентам під час педагогічної практики:

1. Інтегративні можливості шкільного курсу хімії.
2. Проблеми та методичні особливості вивчення хімії в школі
3. Використання методу проектів під час вивчення хімії.
4. Можливості проблемного навчання у формуванні критичного мислення учнів на уроках хімії.
5. Інноваційні методи викладання хімії в школі.
6. Сучасні освітні технології в навчанні хімії: проблеми і перспективи впровадження.
7. Використання комп'ютерних засобів навчання на уроках хімії.
8. Методика застосування групової роботи учнів на уроках хімії.
9. Методика контролю знань і вмінь в процесі вивчення хімії в середній школі.
10. Методика організації самостійної пізнавальної діяльності учнів в процесі навчання хімії в середній школі.
11. Методика організації позакласної з хімії як умова підвищення рівня знань школярів.
12. Формування компетентностей в процесі навчання хімії в середній школі.
13. Технології особистісно-орієнтованого навчання на хімії в середній школі.
14. Методика організації та проведення практичних робіт з хімії в середній школі.
15. Методичні особливості запровадження індивідуального та диференційованого підходу в процесі викладання шкільного курсу хімії.
16. Шляхи активізації учнів в процесі викладання шкільного курсу хімії.
17. Використання електронних засобів навчання в процесі викладання курсу хімії в середній школі.
18. Розвиток творчих здібностей школярів в процесі вивчення шкільного курсу хімії в середній школі.
19. Методика проведення нестандартних уроків хімії в середній школі.

7. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Керівник практики студентів від кафедри:

- згідно з договорами, укладеними між університетом та базами практик, здійснює попередній розподіл студентів-практикантів, за погодженням із завідувачем педагогічною практикою університету;

- разом із завідувачами випускових кафедр забезпечує призначення методистів з фаху;
 - подає доповідну завідувачу педагогічної практики університету про розподіл студентів між базами практики для проходження виробничої практики не пізніше ніж за 10 днів до її початку;
 - забезпечує студентів-практикантів, методистів освіти необхідною документацією;
 - забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед прибуттям студентів на практику, зокрема здійснює настанови щодо порядку проходження практики та інструктаж з техніки безпеки тощо;
 - повідомляє студентам про порядок звітності з практики;
 - у тісному контакті з методистами відповідних кафедр та керівниками баз практики забезпечує належний рівень її проведення згідно з програмою;
 - контролює своєчасне прибуття студентів до місць практики;
 - надає методичну допомогу студентам під час виконання ними індивідуальних завдань і збору матеріалів до випускної роботи;
 - контролює умови праці студентів та проведення з ними на місці проходження практики обов'язкових інструктажів з охорони праці і техніки безпеки;
 - контролює виконання студентами-практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку бази практики, організовує облік відвідування бази практики студентами і методистами;
 - інформує студентів про порядок надання звітів про практику;
 - бере участь у підведенні підсумків практики та оцінюванні її результатів, перевіряє правильність оформлення підсумкової документації студентів-практикантів;
 - звітує на вченій раді факультету про підсумки проведення всіх видів практик та надає зауваження та пропозиції щодо підвищення якості проходження практик;
 - до завершення відповідного семестру подає завідувачу педагогічної практики університету звіт про проведення практик.
- Методист випускової кафедри:**
- у тісному контакті з керівником практики від бази практики забезпечує високу якість її проходження;
 - розробляє тематику індивідуальних завдань, яка враховує передбачувані теми дипломних робіт;
 - узгоджує з керівником практики від бази практики індивідуальні завдання з урахуванням особливостей місця практики;
 - бере участь у розподілі студентів за місцями практики;
 - відслідковує своєчасне прибуття студентів до місць практики;

- контролює виконання студентами-практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку, веде або організовує ведення табеля відвідування студентами бази практики;

- контролює забезпечення нормальних умов праці і побуту студентів та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці і техніки безпеки;

- здійснює контроль за виконанням програми практики та строками її проведення;

- надає методичну допомогу студентам під час виконання ними індивідуальних завдань і збору матеріалів до випускної роботи;

- проводить обов'язкові консультації щодо обробки зібраного матеріалу та його використання для звіту про практику;

- інформує студентів про порядок надання звітів про практику;

- приймає звіти студентів про практику у складі комісії, на підставі чого бере участь в оцінюванні результатів практики студентів;

- здає звіти студентів про практику на кафедру.

Студент організовує свою діяльність відповідно до вимог Статуту університету, виконує правила внутрішнього розпорядку навчального закладу, розпорядження адміністрації і керівників практики у частині здійснення завдань практики.

Оскільки студенти на певний період стають членами педагогічних колективів шкіл, то їх діяльність регламентується правилами і нормами, встановленими адміністраціями і колективами загальноосвітніх навчальних закладів. Їх діяльність має узгоджуватися з планом роботи школи, вони мають дотримуватися встановлених традицій, трудової дисципліни. Стосунки студентів з учителями повинні будуватися на основі поваги, такту, взаєморозуміння.

Студенти-практиканти мають право:

- звертатися з усіх питань, що виникають у ході практики, до керівників практики університету, адміністрації бази практики;

- на методичне та організаційне забезпечення практики від університету та бази практики;

- на консультативну допомогу з боку осіб, відповідальних за проведення практики, як від випускової кафедри, так і від бази практики;

- на здорові, безпечні та належні для високопродуктивної роботи умови праці;

- вносити пропозиції щодо вдосконалення організації практики, брати участь в роботі конференцій, нарад;

- користуватись бібліотекою, матеріальною базою згідно укладеного договору;

- при проходженні виробничої педагогічної практики в оздоровчих закладах займати посади вихователів-педагогів на платній основі;

- повторного проходження практики у разі відсутності на базі практики з поважної причини за умови надання відповідних документів за розпорядженням декана факультету;

- на проходження практики за майбутнім місцем працевлаштування, якщо вони навчаються в університеті за цільовим направленням;

- проходити практику на випускному курсі за майбутнім місцем працевлаштування (за умови представлення документів про своє працевлаштування після закінчення університету).

Студенти-практиканти університету зобов'язані:

- до початку практики одержати в університеті направлення, методичні матеріали (щоденник, індивідуальне завдання тощо), консультації щодо оформлення всіх необхідних документів, як від випускової кафедри, так і від бази практики;

- своєчасно прибути на базу практики;

- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики і вказівками її керівників;

- вивчити і суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії та внутрішнього розпорядку;

- нести відповідальність за виконану роботу, показувати приклад свідомого сумлінного ставлення до праці;

- організувати свою діяльність у відповідності з вимогами бази практики, виконувати правила внутрішнього розпорядку, розпорядження адміністрації бази практики та методистів практики. У випадку, коли студент не виконує вимог, що висувуються до нього, він може бути позбавлений права проходити практику на відповідній базі практики;

- своєчасно оформити звітну документацію та скласти запис з практики.

На період практики в кожній групі студентів призначається староста.

Староста групи студентів-практикантів зобов'язаний:

– вести облік відвідування студентами навчально-виховного закладу;

– повідомляти студентам інформацію керівників і методистів про консультації, зустрічі, зміни в розкладі;

– виконувати доручення керівників і методистів, які стосуються організації і проведення педагогічної практики;

– слідкувати за своєчасністю записів студентами-практикантами і керівниками практики у журналі;

– на кінець першого тижня практики подати методисту розклад проведення студентами уроків і позакласних навчальних та виховних заходів, а керівнику практики відомість на оплату вчителям шкіл.

8. ВИМОГИ ДО ЗВІТУ ПРО ПРАКТИКУ

Звіт про проходження студентами виробничої (педагогічної) практики у школі оформлюється за загальною схемою. У звіті відображаються всі напрямки роботи під час педагогічної практики (з фаху, спеціалізації, кваліфікації, педагогіки та психології). Звіти та щоденники практики зберігаються на випускаючій кафедрі протягом трьох років.

СХЕМА ЗВІТУ СТУДЕНТА-ПРАКТИКАНТА

I. Навчальна робота.

1. Загальні відомості про місце і час проведення практики. Прізвища вчителів із фаху. Матеріальне забезпечення кабінетів та лабораторій.
2. Відвідування уроків: а) з фаху; б) з інших предметів.
3. Проведення уроків самим студентом.
4. Перевірка зошитів, письмових робіт, проведення тестових перевірок знань.
5. Робота з невстигаючими учнями.
6. Виготовлення наочних посібників.
7. Позакласна робота з фаху, її зміст.
8. Труднощі під час виконання завдань педпрактики.
9. Загальні висновки про навчальну роботу.

II. Виховна робота.

1. Клас, у якому працював студент. Прізвище класного керівника.
2. Робота в якості помічника класного керівника або класного керівника. Які заходи проведені (вказати конкретно).
3. Відвідування позакласних заходів, що проводилися іншими студентами та вчителями.
4. Робота з батьками.
5. Теми залікових виховних заходів.
6. Ознайомлення зі змістом і формами позакласної роботи.
7. Труднощі при підготовці та проведенні виховних заходів.
8. Оволодіння вміннями та навичками організації виховної роботи.
9. Загальні висновки з виховної роботи.

III. Методична робота.

1. Участь у роботі педради, методичних об'єднань.
2. Ознайомлення з документами та планами роботи школи.
3. Вивчення досвіду роботи кращих вчителів (вказати конкретно).
4. Ознайомлення з психолого-педагогічною та методичною літературою під час педпрактики (вказати конкретно).

IV. Висновки

1. Що дала педагогічна практика студенту?
2. Позитивні сторони організації і проведення педпрактики.
3. Недоліки в організації та проведенні педагогічної практики (які конкретно), шляхи їх подолання (пропозиції).
4. Пропозиції щодо підготовки, організації та проведення практики.

Особистий підпис _____

9. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Не пізніше 2 тижнів після закінчення практики проводять *підсумкову конференцію* з практики на факультеті з метою аналізу і узагальнення результатів практики.

Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання. Для узагальнення матеріалів, зібраних під час практики і підготовки звіту, студентам в кінці практики відводиться 2-3 дні.

На захист практики студент має представити весь пакет документів, передбачених робочою програмою практики (щоденник практики, результати виконання індивідуального завдання, конспект залікових уроків, письмовий звіт про проходження практики тощо).

Звіт з практики захищається студентом (з диференційованою оцінкою) при комісії, призначеній завідувачем кафедри. До складу комісії повинні входити керівники практики від кафедри. У роботі комісії можуть брати участь й інші викладачі кафедри та, по можливості, керівники від баз практики. Комісія приймає залік у студентів згідно графіка освітнього процесу та не пізніше, ніж протягом 14 днів після її закінчення.

Диференційований залік за практику виставляється на підставі таких даних:

- оцінки результатів роботи, даної у відгуку керівника практики від бази практики;
- оцінки результатів роботи методистами з хімії, педагогіки, психології;
- особистого спостереження керівника практики від кафедри за студентом під час практики;
- оцінки за оформлення звіту і щоденника;
- презентації студентом результатів проходження практики під час захисту звіту;
- відповідей на запитання членів комісії з захисту звітів по практиці.

Результат заліку (кількість балів) за практику за 100-бальною шкалою, національною шкалою, та шкалою ЄКТС заноситься в заліково-екзаменаційну відомість, в залікову книжку студента за підписом керівника практики від кафедри.

Студенту, який не виконав програму практики з поважних причин, може бути надано право проходження практики за індивідуальним графіком. При цьому студент пише заяву на ім'я декана з проханням організувати йому практику повторно із зазначенням причини. В разі задоволення прохання, подається службова записка декана ректорові, на підставі чого видається наказ про проходження практики студентом повторно.

Студенти, які не виконали програму практики з неповажних причин, отримали незадовільну оцінку і не ліквідували академічну заборгованість у встановлений термін – відраховуються з університету.

Керівник практики кафедри подає керівнику виробничої практики університету узагальнений звіт про проходження практики студентами факультету.

Письмовий звіт разом із щоденником та іншими документами з практики студент подає керівнику практики від кафедри. Звіт повинен містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики та індивідуального завдання.

Підсумки практики обговорюються на засіданнях кафедри, вченої ради факультету та вченої ради університету. Особлива увага приділяється аналізу результатів практики, висновків і пропозицій, які слід врахувати з метою вдосконалення організації практики.

Усі матеріали педагогічної практики зберігаються на фаховій кафедрі протягом 1 року, а звіти студентів-практикантів та щоденники практики зберігаються протягом 3 років.

Звіт про підсумки виробничої практики студентів подається в друкованому та електронному вигляді до завідувача педагогічної практики університету.

Звіт має містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, висновки і пропозиції тощо.

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ, ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

За результатами педагогічної практики виставляється *диференційований залік* за національною шкалою (5,4,3,2) та шкалою ECTS відповідно до набраної кількості балів.

Загальна оцінка за педагогічну практику є сумою балів, отриманих за результатами виконання усіх видів завдань з 4-х модулів: фахового, педагогічного, психологічного та організаційного. Розподіл балів між модулями наступний:

Поточне оцінювання та самостійна робота				Сума
Фаховий модуль	Педагогічний модуль	Психологічний модуль	Організаційний модуль	100
50 балів	25 балів	20 балів	5 балів	

Оцінювання фахового модуля педагогічної практики

Максимальна сума балів за фаховий – 50 балів, в тому числі:

- за уроки – 25 балів;
- за позакласний захід – 10 балів;
- за звіт – 5 балів;
- за календарно-тематичне планування – 2 бали;
- за аналіз та самоаналіз уроку – 2 бали;
- за науково-дослідну роботу (індивідуальне завдання) – 2 бали;
- за оформлення документації – 2 бали
- за профорієнтаційний захід – 2 бали.

Розподіл балів за виконанні завдання з педагогіки

Оцінка класного керівника за проведений захід	План виховної роботи	Конспект залікового виховного заходу	Самоаналіз	Звіт про поведену виховну роботу з врахуванням оцінки педради
5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів

Розподіл балів за організаційний модуль:

За ставлення до практики	За оформлення документації
2,5	2,5

Випускаюча кафедра розробляє програму педагогічної практики, де визначено зміст, завдання та критерії оцінювання фахового та організаційного модуля практики.

Зміст, завдання та критерії оцінювання педагогічного та психологічного модулів практики розробляються відповідними кафедрами.

За результатами педагогічної практики виставляється **диференційований залік** за національною шкалою (5,4,3,2) та шкалою ECTS відповідно до набраної кількості балів.

У разі **не виконання завдань одного з модулів** практика вважається **не зарахованою!**

У разі **невиконання обов'язків**, студент на підставі доповідної записки групового керівника може бути відсторонений від проходження практики або його робота може визнатися незадовільною. У цьому випадку рішенням деканату може бути призначене повторне проходження практики без відриву від навчальних занять в університеті. Студент, який після повторного проходження практики отримав негативну оцінку, відраховується з університету.

Студенти, які не пройшли практику або частину практики з поважних причин, мають право на її продовження у вільний від навчання час.

Студенти, які не пройшли практику без поважних причин або отримали незадовільну оцінку, наказом ректора відраховуються з університету.

Облік виконання програми практики здійснюють груповий керівник з хімії, методисти з психології і педагогіки під час проведення колоквиумів, індивідуальних і групових консультацій, методичних семінарів.

Загальне оцінювання педагогічної практики здійснює керівник педагогічною практикою.

Критерії оцінювання фахового модуля навчально-виховної педагогічної та хімічної складової фахового модуля педагогічної практики

Критерії оцінювання уроків хімії

21-25 балів ставиться, якщо студент:

- володіє глибокими знаннями з хімічних дисциплін та методики викладання хімії;
- володіє знаннями та методикою використання сучасних технологій навчання на уроках хімії;

- ефективно застосовує різні методи, прийоми і засоби навчання хімії;
- володіє методикою організації навчально-виховної роботи з хімії з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів.

У студента розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- уміє здійснювати ефективне планування власної роботи й діяльність учнів на уроці;
- виявляє самостійність та ініціативність при плануванні уроків хімії.

конструктивні:

- уміє визначити й обґрунтувати мету, зміст уроку, методи й прийоми навчання;
- уміє скласти розгорнутий конспект уроку хімії з відображенням діяльності вчителя та учнів на уроці;

процесуальні:

- вільно володіє матеріалом уроку, не припускається мовленнєвих помилок;
- уміє використовувати на уроках різні методи активізації пізнавальної діяльності учнів;
- володіє вміннями оцінювати рівень знань, умінь і навичок учнів з хімії відповідно до чинних норм;

гностичні:

- уміє здійснювати аналіз відвіданих уроків хімії у різних аспектах;
- уміє аналізувати власну діяльність, оцінювати результативність проведеного уроку і вносити необхідні корективи;
- уміє оформити конспект уроку згідно з вимогами;

комунікативні:

- безконфліктно спілкується з учнями;
- має бездоганне літературне мовлення;
- уміє правильно реагувати на зауваження, що виникають у процесі діяльності.

16-20 балів ставиться, якщо студент:

- добре володіє знаннями з хімічних дисциплін та методики викладання хімії, проте вони не досить глибокі;
- володіє знаннями та методикою використання сучасних технологій навчання на уроках хімії;
- ефективно застосовує різні методи, прийоми і засоби навчання хімії;
- володіє методикою організації навчально-виховної роботи з хімії з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів.

У студента розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- уміє здійснювати планування власної роботи й діяльності учнів на уроці;

конструктивні:

- уміє складати розгорнуті конспекти уроків, проте виконує це не самостійно, а з допомогою методиста чи вчителя;
- уміє обґрунтувати мету, зміст, однак не завжди добирає ефективні методи й прийоми навчання;

процесуальні:

- вільно володіє матеріалом уроку, проте припускається окремих мовленнєвих огріхів і не завжди помічає їх у мовленні учнів;
- уміє використовувати на уроках методи активізації пізнавальної діяльності учнів, проте вибір їх обмежений;
- не завжди повною мірою реалізує мету й завдання уроку;
- володіє вміннями оцінювати рівень знань, умінь і навичок учнів з хімії відповідно до чинних норм;

гностичні:

- уміє здійснювати аналіз відвіданих уроків хімії;
- в основному вміє аналізувати власну діяльність, але припускається незначних огріхів при оцінюванні результативності проведеного уроку і внесенні до їх змісту необхідних коректив;
- уміє оформити конспект уроку хімії відповідно до чинних вимог, проте при цьому припускається незначних помилок у формулюванні мети, завдань, доборі прийомів роботи тощо;

комунікативні:

- безконфліктно спілкується;
- уміє правильно реагувати на педагогічні ситуації, що виникають у процесі діяльності.

11-15 балів ставиться, якщо студент:

- демонструє достатню глибину знань з хімічних дисциплін та методики викладання хімії;
- має уявлення про сучасні технології навчання хімії;

- розуміє особливості застосування різних методів, прийомів і засобів навчання хімії;

У студента розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- має незначні труднощі у плануванні власної роботи й діяльність учнів на уроці;
- виявляє самостійність, але мало творчого підходу та ініціативності при плануванні роботи на уроці.

конструктивні:

- має незначні труднощі при визначенні й обґрунтуванні мети, змісту, методів та виборі засобів навчання хімії;
- при укладанні конспекту уроку припускається незначних помилок, при цьому конспект носить характер розгорнутого плану;

процесуальні:

- на достатньому рівні володіє матеріалом уроку, але припускається мовленнєвих помилок, іноді не помічає помилок у мовленні учнів;
- на уроках застосовує методи активізації пізнавальної діяльності учнів, але їх арсенал не багатий;
- повною мірою реалізує мету й завдання уроку;
- не завжди аргументує оцінювання рівня знань, умінь і навичок учнів;

гностичні:

- демонструє достатній рівень сформованості умінь аналізу відвіданих уроків;
- вміє аналізувати власну діяльність, оцінювати результативність проведеного уроку, але не завжди реагує на зауваження вчителя, методиста;
- при оформленні конспекту уроку припускається незначних відступів від вимог;

комунікативні:

- у процесі спілкування з учнями уникає конфліктних ситуацій;
- іноді неправильно реагує на зауваження вчителів, методистів.

6-10 балів ставиться, якщо студент демонструє недостатню глибину знань:

- з хімічних дисциплін та методики викладання хімії;
- про сучасні технології навчання хімії;
- про різні методи, прийоми і засоби навчання хімії;

У студента розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- має певні труднощі у плануванні власної роботи й діяльність учнів на уроці;
- не виявляє самостійності й ініціативності при плануванні роботи.

конструктивні:

- не завжди й точно визначає й обґрунтовує мету, зміст, методи й засоби навчання хімії; не вміє встановити конкретні завдання уроку;
- при укладанні конспекту уроку значною мірою послуговується опублікованими у фахових виданнях методичними матеріалами, при цьому конспект носить характер розгорнутого плану;

процесуальні:

- частково володіє матеріалом уроку, припускається грубих мовленнєвих помилок, не помічає помилок у мовленні учнів;
- на уроках рідко застосовує методи активізації пізнавальної діяльності учнів;
- не повною мірою реалізує мету й завдання уроку;
- не завжди аргументує оцінювання рівня знань, умінь і навичок учнів;

гностичні:

- демонструє фрагментарні вміння при виконанні аналізу відвіданих уроків;
- вміє аналізувати власну діяльність, оцінювати результативність проведеного уроку, але не завжди реагує на зауваження вчителя, методиста;
- при оформленні конспекту уроку припускається незначних відступів від вимог;

комунікативні:

- у процесі спілкування з учнями іноді провокує конфліктні ситуації;
- не завжди правильно реагує на зауваження вчителів, методистів

1-5 балів ставиться, якщо студент поверхово знає:

- предмет, який викладає;
- методику викладання хімії;

У студента на недостатньому рівні розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- безвідповідально ставиться до підготовки до уроку;
- припускається грубих помилок при плануванні уроків хімії.

конструктивні:

- при визначенні мети та змісту уроку, виборі методів й засобів навчання припускається грубих помилок;
- не вміє самостійно укладати конспекти уроків;

процесуальні:

- вкрай поверхово володіє матеріалом уроку, припускається грубих мовленнєвих помилок, не помічає помилок у мовленні учнів;
- не може під час проведення уроків залучити учнів до активної діяльності;
- на уроках не завжди вдається реалізувати поставлену мету;
- не вміє об'єктивно оцінити рівень знань, умінь і навичок учнів;

гностичні:

- не вміє об'єктивно аналізувати власну діяльність, оцінювати результативність проведеного уроку, не завжди реагує на зауваження вчителя, методиста;
- при оформленні плану-конспекту уроку не дотримується вимог;

комунікативні:

- відчуває труднощі при встановленні контакту з учнями;
- у процесі спілкування з учнями, класним керівником, методистами провокує конфліктні ситуації;
- рідко реагує на зауваження вчителів, методистів колег-студентів.

Критерії оцінювання позакласного заходу з хімії

10 балів ставиться, якщо студент володіє глибокими знаннями:

- про методику організації і проведення позакласної роботи з хімії (мету, завдання, форми організації, методи тощо).

У студента розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- уміє здійснювати планування позакласної роботи з хімії;
- виявляє самостійність та ініціативність при плануванні позакласних занять із фаху.

конструктивні:

- уміє визначити й обґрунтувати мету та зміст позакласного заходу з хімії відповідно до рівня психофізіологічного розвитку дитини, дібрати відповідний матеріал і змодельовати форму заходу;
- вміє самостійно розробити конспект позакласного заходу;

процесуальні:

- уміє використовувати на позакласних заходах різні методи активізації пізнавальної діяльності учнів;
- ефективно продумує методику підведення результатів позакласного заходу;

гностичні:

- уміє аналізувати позакласні заходи із хімії, які проводять інші студенти;
- уміє аналізувати власну діяльність, оцінювати результативність проведеного позакласного заходу і вносити необхідні корективи;
- уміє оформити конспект залікового позакласного заходу згідно з чинними вимогами;

комунікативні:

- безконфліктно спілкується з учнями;
- має бездоганне літературне мовлення;
- уміє правильно реагувати на зауваження, що виникають у процесі діяльності.

8 балів ставиться, якщо студент:

- має знання про мету, завдання, форми організації та методику проведення позакласної роботи з хімії;

У студента розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- уміє здійснювати планування позакласної роботи з хімії, при цьому виявляє ініціативність.

конструктивні:

- уміє складати розгорнуті плани-конспекти позакласних заходів, проте виконує це не самостійно, а з допомогою методиста чи вчителя;

– уміє обґрунтувати мету, зміст та продумувати методику проведення позакласного заходу відповідно до рівня психофізіологічного розвитку дитини;

процесуальні:

- уміє використовувати в позакласній діяльності методи активізації пізнавальної діяльності учнів, проте вибір їх обмежений;
- не завжди повною мірою реалізує мету й завдання заходу;
- ефективно продумує методику підведення результатів позакласного заходу;

гностичні:

- уміє аналізувати позакласні заходи з фаху, які проводять інші студенти, але при цьому не може внести власні пропозиції щодо поліпшення виконаної роботи;
- в основному вміє аналізувати власну діяльність на позакласному заході, але припускається незначних огріхів при оцінюванні результативності проведеного заходу і внесенні до їх змісту необхідних коректив;
- уміє оформити конспект залікового позакласного заходу з хімії відповідно до чинних вимог, проте при цьому припускається незначних помилок у формулюванні мети, завдань, доборі прийомів роботи тощо;

комунікативні:

- безконфліктно спілкується;
- уміє правильно реагувати на педагогічні ситуації, що виникають у процесі діяльності.
6 балів ставиться, якщо студент:
 - має достатні знання про особливості проведення позакласної роботи з хімії;

У студента розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- уміє здійснювати планування позакласної роботи з хімії, але при цьому не виявляє самостійності та ініціативності.

конструктивні:

- уміє складати розгорнуті конспекти заходів, проте виконує це не самостійно, а з допомогою методиста чи вчителя;
- уміє обґрунтувати мету, зміст, однак не завжди добирає ефективні методи й прийоми навчання;
- уміє визначити зміст залікового виховного заходу з хімії, але не повною мірою враховує рівень психофізіологічного розвитку дитини;

процесуальні:

- уміє використовувати в позакласній діяльності лише деякі методи активізації пізнавальної діяльності учнів;
- не завжди повною мірою реалізує мету й завдання уроку;
- не може чітко розробити методику підведення результатів позакласного заходу;

гностичні:

- уміє в загальних рисах аналізувати позакласні заходи з фаху, які проводять інші студенти, але при цьому не може внести власні пропозиції щодо поліпшення виконаної роботи;
- в основному вміє аналізувати власну діяльність, але припускається значних огріхів при оцінюванні результативності проведеного заходу і внесенні до їх змісту необхідних коректив;
- уміє оформити конспект залікового позакласного заходу з хімії відповідно до чинних вимог, проте при цьому припускається значних помилок у формулюванні мети, завдань, доборі прийомів роботи тощо;

комунікативні:

- майже безконфліктно спілкується;
- не завжди правильно реагує на педагогічні ситуації, що виникають у процесі діяльності.
4 бали ставиться, якщо студент демонструє недостатню глибину знань:
 - про суть та методику проведення позакласної роботи з хімії.

У студента розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- має певні труднощі у плануванні позакласної роботи з хімії;
- не виявляє вміння планувати позакласні заняття;
- не виявляє самостійності й ініціативності при плануванні роботи.

конструктивні:

- не точно визначає й обґрунтовує мету, зміст та методику проведення заходу;
- не вміє встановити конкретні завдання позакласного заходу з фаху;

- при укладанні конспекту позакласного заходу з фаху послуговується виключно опублікованими у фахових виданнях методичними матеріалами, при цьому конспект носить характер розгорнутого плану;
- не враховує рівень психофізіологічного розвитку дитини, має певні труднощі при доборі матеріалу при укладанні конспекту позакласного заходу з фаху;

процесуальні:

- припускається грубих мовленнєвих помилок, не помічає помилок у мовленні учнів;
- на позакласних заходах не застосовує методи активізації пізнавальної діяльності учнів;
- не повною мірою реалізує мету й завдання заходу;
- не продумує методику підведення результатів проведеного заходу;

гностичні:

- має значні труднощі при виконанні аналізу позакласних заходів з фаху, які проводять інші студенти;
- не вміє аналізувати власну діяльність, оцінювати результативність проведеного заходу і не реагує на зауваження вчителя, методиста;
- при оформленні конспекту залікового заходу припускається значних відступів від вимог;

комунікативні:

- у процесі спілкування з учнями провокує конфліктні ситуації;
- не завжди правильно реагує на зауваження вчителів, класного керівника, методистів, колег-студентів.

2 бали ставиться, якщо студент поверхово розуміє суть позакласної роботи з хімії.

У студента на недостатньому рівні розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- безвідповідально ставиться до планування позакласної роботи з хімії або припускається грубих помилок при плануванні позакласних занять.

конструктивні:

- при плануванні мети, змісту та методики проведення заходу припускається грубих помилок;
- не вміє правильно укладати конспекти заходів;
- користується готовими розробками позакласних заходів, які не може співвіднести з віковими особливостями учнів, їх інтересами.

процесуальні:

- припускається грубих мовленнєвих помилок, не помічає помилок у мовленні учнів;
- не може під час проведення позакласних заходів залучити учнів до активної діяльності;
- під час проведення позакласного заходу з фаху не може вільно відновити розроблений матеріал;
- не вдається реалізувати поставлену мету;
- не вдається підбити результати проведеного заходу;

гностичні:

- не відвідує позакласні заходи з фаху, які проводять інші студенти;
- не вміє аналізувати власну діяльність, оцінювати результативність проведеного заходу і не реагує на зауваження вчителя, методиста;
- не вміє правильно оформити конспект залікового позакласного заходу з фаху;

комунікативні:

- має складнощі при встановленні контакту з учнями;
- у процесі спілкування з учнями, класним керівником, методистами провокує конфліктні ситуації;
- не реагує на зауваження вчителів, методистів колег-студентів.

Критерії оцінювання звіту про проходження педагогічної практики

5 балів) ставиться, якщо звіт має розгорнутий характер, складений з дотриманням загальної схеми. У звіті відображені всі напрямки і види діяльності, наявні власні приклади з досвіду роботи тощо. Звіт має логічну та послідовну побудову. Висновки ґрунтовні та аргументовані. Відсутні фактичні, методичні, орфографічні, граматичні та стилістичні помилки.

4 бали ставиться, якщо звіт має достатньо розгорнутий характер, складений з дотриманням загальної схеми. У звіті відображені всі напрямки і види діяльності, наявні окремі приклади з досвіду роботи тощо. Звіт має послідовну побудову, але місцями порушена логіка викладу. Висновки ґрунтовні, але недостатньо аргументовані. У звіті відсутні фактичні, методичні, орфографічні, граматичні, але наявні незначні стилістичні помилки.

3 бали ставиться, якщо звіт має недостатньо розгорнутий характер, але він складений з дотриманням загальної схеми. У звіті відображені всі напрямки і види діяльності, але відсутні приклади з досвіду роботи тощо. Порушена логіка викладу. Висновки не достатньо ґрунтовні, зовсім не аргументовані. У звіті наявні окремі фактичні, методичні, орфографічні, граматичні та стилістичні помилки.

2 бали ставиться, якщо звіт має нерозгорнутий характер, складений з порушенням загальної схеми. У звіті відображені не всі напрямки і види діяльності, відсутні приклади з досвіду роботи тощо. Порушена логіка викладу. Висновки не достатньо ґрунтовні або відсутні. У звіті наявні значні фактичні, методичні, орфографічні, граматичні та стилістичні помилки.

1 бал ставиться, якщо звіт має тезисний характер, відображені деякі напрямки і види діяльності. Порушена логіка викладу. Висновки відсутні. У звіті наявна велика кількість фактичних, методичних, орфографічних, граматичних та стилістичних помилок.

Критерії оцінювання календарно-тематичного планування з хімії

2 бали ставиться, якщо календарно-тематичне планування оформлене з дотриманням всіх вимог, має розгорнутий характер. До кожного уроку підібрані різноманітні методи, прийоми та засоби навчання. Домашні завдання розписані детально та мають диференційований характер. У плануванні відсутні фактичні, методичні, граматичні та орфографічні помилки.

1 бал ставиться, якщо календарно-тематичне планування оформлене з дотриманням всіх вимог, але має не достатньо розгорнутий характер. Спостерігається одноманітність у підборі методів, прийомів та засобів навчання. Домашні завдання не диференційовані. У плануванні наявні фактичні, методичні, граматичні та орфографічні помилки.

Критерії оцінювання аналізу та самоаналізу уроку

2 бали ставиться, якщо аналіз (самоаналіз) уроку здійснено з дотриманням плану аналізу уроку. Аналіз (самоаналіз) уроку має розгорнутий характер. Глибоко проаналізовано мету, завдання та всі структурні елементи уроку. Висновки чіткі, ґрунтовні та аргументовані. Наявні рекомендації щодо необхідності внесення коректив з метою поліпшення змісту або сценарію проведення уроку.

1 бал ставиться, якщо аналіз (самоаналіз) уроку здійснено з порушенням плану аналізу уроку. Аналіз (самоаналіз) уроку має не досить розгорнутий характер. Не досить глибоко проаналізовано структурні елементи уроку. Висновки мають загальний характер та не аргументовані. Відсутні рекомендації щодо необхідності внесення коректив до змісту або сценарію проведення уроку.

Критерії оцінювання науково-дослідної роботи студентів під час практики

2 бали ставиться, якщо студент довів актуальність теми науково-дослідної роботи, вдало обрав методику роботи, якісно виконав весь обсяг робіт. При цьому студент продемонстрував високий рівень самостійності та ініціативності. Результати виконаної роботи ґрунтовні, наочні та мають практичний характер. Доповідь на звітній конференції вирізняється глибиною розкриття проблеми, логікою та послідовністю викладу, наявністю прикладів з особистого досвіду, обґрунтованими висновками. Доповідь супроводжується мультимедійною презентацією. У доповіді відсутні фактичні, методичні, мовленнєві та стилістичні помилки.

1 бал ставиться, якщо студент не повною мірою довів актуальність теми науково-дослідної роботи, не зовсім вдало обрав методику роботи, не зовсім якісно виконав весь обсяг робіт. При цьому студент продемонстрував низький рівень самостійності та ініціативності. Результати виконаної роботи мають практичний характер, але недостатньо обґрунтовані та наочні. У доповідь на звітній конференції тема розкрита не достатньо глибоко, порушена логіка викладу, присутні лише окремі приклади. Висновки не зовсім правильні або недостатньо аргументовані. Доповідь не супроводжується мультимедійною презентацією. У доповіді наявні фактичні, методичні, мовленнєві та стилістичні помилки.

Критерії оцінювання оформлення звітної документації

2 бали ставиться, якщо документація оформлена якісно та згідно всіх вимог. Кожен документ поданий окремою папкою та супроводжується титульною сторінкою. У матеріалах практики відсутні фактичні, граматичні та стилістичні помилки.

1 бал ставиться, якщо документація оформлена не зовсім якісно та з порушенням деяких вимог. Кожен документ поданий окремою папкою та супроводжується титульною сторінкою. Деякі матеріали оформлені неправильно або неохайно. У матеріалах практики наявні фактичні, граматичні та стилістичні помилки.

Критерії оцінювання профорієнтаційного заходу

2 бали ставиться, якщо профорієнтаційна робота проведена якісно та повною мірою. Студент продемонстрував творчий підхід та ініціативність при проведенні профорієнтаційної роботи серед старшокласників. Конспект профорієнтаційного заходу оформлений з дотриманням всіх вимог. Інформація

подана старшокласникам у цікавому та доступному вигляді з використанням агітаційних матеріалів, рекламних проспектів, мультимедійних презентацій тощо.

1 бал ставиться, якщо профорієнтаційна робота проведена не досить якісно. Студент не продемонстрував творчий підхід та ініціативність при проведенні профорієнтаційної роботи серед старшокласників. Конспект профорієнтаційного заходу оформлений з дотриманням всіх вимог, але не зовсім розгорнутий. Інформація подана старшокласникам у стислому вигляді.

Критерії оцінювання організаційного модуля навчально-виховної педагогічної практики

5 балів отримує студент, який:

- бере участь у настановчій конференції з педпрактики;
- вчасно заповнює графік проходження практики у щоденнику практики, до якого включає навчальну, методичну, виховну та дослідницьку роботу, і затверджує його у групового керівника;
- виконує всі види робіт, передбачені програмою практики, ретельно готується до уроків і проводить їх та навчально-виховну роботу з учнями;
- дотримується правил внутрішнього розпорядку школи, виконує розпорядження адміністрації та керівників педпрактики;
- приходиться не пізніше як за 15 хв. до початку уроків у класі, до якого він прикріплений, перебуває в школі не менше 5 днів на тиждень і не менше 6 год. щоденно; за потреби перебуває в школі більш тривалий час;
- бере участь у всіх справах класу, до якого прикріплений;
- є взірцем працелюбності, освіченості, організованості, дисциплінованості, охайності;
- є уважним, доброзичливим і ввічливим у стосунках зі школярами, учителями, батьками, викладачами, студентами групи;
- відвідує консультації, методичні наради, які проводить керівник або методист із практики;
- узгоджує з учителями свою присутність на їхніх уроках;
- у випадку відсутності або запізнення повідомляє про це старосту, методиста, пояснює причину відсутності або запізнення, надає при цьому необхідні документи (довідку про хворобу тощо);
- у дводенний термін по завершенню практики здає документацію з педагогічної практики;
- бере участь у підсумковій конференції з практики, виступає з доповіддю.

4 бали отримує студент, який

- бере участь у настановчій конференції з педпрактики;
- вчасно складає графік проходження практики, до якого включає навчальну, методичну, виховну та дослідницьку роботу, і затверджує його у групового керівника;
- виконує всі види робіт, передбачені програмою практики, ретельно готується до уроків і проводить їх та навчально-виховну роботу з учнями;
- дотримується правил внутрішнього розпорядку школи, виконує розпорядження адміністрації та керівників педпрактики;
- перебуває в школі не менше 5 днів на тиждень і не менше 6 год. щоденно, але не приходиться на заняття завчасно;
- іноді відвідує консультації, методичні наради, які проводить керівник або методист з практики;
- узгоджує з учителями свою присутність на їхніх уроках;
- у випадку відсутності або запізнення повідомляє про це старосту, методиста, пояснює причину відсутності або запізнення, надає при цьому необхідні документи (довідку про хворобу тощо);
- у дводенний термін по завершенню практики здає документацію з педагогічної практики;
- бере участь у підсумковій конференції з практики.

3 бали отримує студент, який:

- бере участь у настановчій конференції з педпрактики;
- невчасно складає графік проходження практики;
- виконує всі види робіт, передбачені програмою практики, старається належно готуватися до уроків і навчально-виховної роботи;
- спостерігаються деякі порушення правил внутрішнього розпорядку школи;
- не завжди перебуває в школі не менше 6 год, не приходиться на заняття завчасно;
- іноді відвідує консультації, методичні наради, які проводить керівник або методист із практики;
- узгоджує з учителями свою присутність на їхніх уроках;
- у випадку відсутності або запізнення повідомляє про це старосту, методиста, пояснює причину відсутності або запізнення, надає при цьому необхідні документи (довідку про хворобу тощо);
- невчасно здає документацію з педагогічної практики;
- бере участь у підсумковій конференції з практики.

2 бали отримує студент, який:

- бере участь у настановчій конференції з педпрактики;
- невчасно складає графік проходження практики;
- невчасно виконує всі види робіт, передбачені програмою практики, не належно готується до уроків і навчально-виховної роботи;
- спостерігаються деякі порушення правил внутрішнього розпорядку школи;
- не перебуває в школі не менше 6 год, не приходить на заняття завчасно;
- іноді відвідує консультації, методичні наради, які проводить керівник або методист із практики;
- у випадку відсутності або запізнення не завжди повідомляє про це старосту, методиста, пояснює причину відсутності або запізнення, надає при цьому необхідні документи (довідку про хворобу тощо);
- невчасно здає документацію з педагогічної практики;
- бере участь у підсумковій конференції з практики.

1 бал отримує студент, який:

- бере участь у настановчій конференції з педпрактики;
- із значним запізненням складає графік проходження практики;
- із значним запізненням виконує всі види робіт, передбачені програмою практики, не належно готується до уроків і навчально-виховної роботи;
- порушує правила внутрішнього розпорядку школи, не виконує розпоряджень адміністрації та керівників педпрактики;
- буває в школі лише під час занять та заходів, які сам проводить;
- часто пропускає консультації, методичні наради, які проводить керівник або методист із практики;
- у випадку відсутності або запізнення не повідомляє про це старосту, методиста, пояснює причину відсутності або запізнення, надає при цьому необхідні документи (довідку про хворобу тощо);
- зі значним запізненням здає документацію з педагогічної практики;
- бере участь у підсумковій конференції з практики.

Загальні критерії оцінювання педагогічної практики

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінювання
1	2	3	4
90 – 100	A	«Відмінно»	<p>Студент повністю виконав усі завдання практики, виявив при цьому високий рівень опанування програмового матеріалу зі шкільного курсу хімії, самостійність, вміння робити висновки та узагальнення, здійснювати аналіз педагогічного процесу. Під час практики проводив уроки з хімії (7-9 кл.) різного типу із застосуванням різних методик та елементів новітніх технологій навчання, систематично використовував хімічний експеримент, успішно виконував функції помічника класного керівника, проводив різноманітні навчально-виховні заходи з хімії. Засвідчив належну фахову та методичну підготовку під час підготовки та проведення уроків з хімії, показав високу загальну, педагогічну й мовну культуру. Вчасно здав документацію, яка оформлена належним чином.</p> <p>Більшість завдань виконані на оцінку «відмінно».</p> <p>Брав участь у настановній та підсумковій конференціях з педпрактики, вчасно склав індивідуальний план роботи на період практики, що включає навчальну, методичну, виховну та дослідницьку роботу з хімії, і затвердив його у групового керівника. Виконав всі види робіт, передбачені програмою практики. Дотримувався правил внутрішнього розпорядку школи, виконував розпорядження адміністрації та керівників педпрактики. Перебував в школі не менше 5 днів на тиждень і не менше 6 год. щоденно; за потреби перебував у школі більш тривалий час. Брав участь у всіх справах класу, до якого прикріплений. Був взірцем працелюбності, освіченості, організованості, дисциплінованості, охайності. Відвідував консультації, методичні наради, які проводив керівник або методист із практики.</p>
82-89	B	«Добре»	<p>Студент вільно володіє навчальним матеріалом зі шкільного курсу хімії, уміло використовує професійну та наукову термінологію з хімії, виявляє самостійність у підготовці та проведенні уроків, позакласних та виховних заходів зі шкільного курсу хімії (7-9 кл.).</p> <p>Усі завдання практики виконані студентом повністю, документація оформлена якісно та здана вчасно, але у ході роботи допущені незначні фактичні або методичні помилки, які суттєво не вплинули на навчально-виховний процес з хімії в школі.</p> <p>Більшість завдань виконана на оцінку «добре». У загальній відомості оцінювання немає оцінок «задовільно».</p>

			<p>Брав участь у настановній та підсумковій конференціях з педпрактики, вчасно склав індивідуальний план роботи на період практики, до якого включив навчальну, методичну, виховну та дослідницьку роботу, і затвердив його у групового керівника. Виконав всі види, робіт, передбачені програмою практики, ретельно готувався до уроків і проводив їх та навчально-виховну роботу з учнями. Дотримувався правил внутрішнього розпорядку школи, виконував розпорядження адміністрації та керівників педпрактики. Перебував в школі не менше 5 днів на тиждень і не менше 6 год. щоденно, але не приходив на заняття завчасно. Несистематично відвідував консультації, методичні наради, які проводив керівник або методист з практики. У доведений термін по завершенню практики здав документацію з педагогічної практики.</p>
74-81	С	«Добре»	<p>Результати, показані студентом під час практики, відповідають вимогам рівня В, але при цьому уроки та навчально-виховні заходи з шкільного курсу хімії студента не відзначаються різноманітністю, не систематично використовувався хімічний експеримент. Під час виконання завдань із педагогіки та психології допущені незначні помилки. Деякі, види робіт студента оцінені на «задовільно».</p> <p>Брав участь у настановній та підсумковій конференціях з педпрактики, вчасно склав індивідуальний план роботи на період практики, до якого включив навчальну, методичну, виховну та дослідницьку роботу, і затвердив його у групового керівника. Виконав всі види, робіт, передбачені програмою практики, не завжди ретельно готувався до уроків і проводив їх та навчально-виховну роботу з учнями. Не завжди дотримувався правил внутрішнього розпорядку школи, виконував розпорядження адміністрації та керівників педпрактики. Перебував в школі не менше 5 днів на тиждень і не менше 6 год. щоденно, але не приходив на заняття завчасно. Несистематично відвідував консультації, методичні наради, які проводив керівник або методист з практики. У доведений термін по завершенню практики здав документацію з педагогічної практики.</p>

64-73	Д	«Задовільно»	<p>Студент не зміг успішно впоратися з усіма завданнями практики: відтворює більшу частину навчального матеріалу, передбачену шкільною програмою з хімії для класів різного профілю, виявляє елементарні знання, може помітити неточності у відповідях учнів, але не виявляє самостійності у проведенні позакласної та виховної роботи з хімії, допускає помилки методичного та теоретичного характеру під час проведення уроків; спостерігаються незначні порушення вимог із педагогіки та психології, що знижує ефективність проведення навчально-виховної роботи. Документація студентом здана невчасно або її оформлення не дуже якісне. Під час виконання завдань із педагогіки та психології допущені помилки.</p> <p>Більшість завдань виконана на оцінку «задовільно».</p> <p>Брав участь у настановній та підсумковій конференціях з педпрактики. Невчасно склав індивідуальний план роботи на період практики. Виконав всі види робіт, передбачені програмою практики, але до уроків і навчально-виховної роботи готувався неналежно. Спостерігалися деякі порушення правил внутрішнього розпорядку школи, не завжди перебував в школі не менше 6 год, не приходив на заняття завчасно. Тільки іноді відвідував консультації, методичні наради, які проводив керівник або методист із практики. У випадку відсутності або запізнення повідомляв про це старосту, методиста, пояснював причину відсутності або запізнення, надавав при цьому необхідні документи (довідку про хворобу тощо).</p>
60-63	Е	«Задовільно»	<p>Студент не може відтворити більшу частину навчального матеріалу, передбачену шкільною програмою з хімії для класів різного профілю, припускається фактичних та методичних помилок під час проведення уроків з хімії, позакласні та виховні заходи проводяться на низькому рівні, простежується безвідповідальне ставлення студента до практики. Фактично не проводиться робота в якості класного керівника. Документація здана повністю, але її оформлення не якісне або не зовсім відповідає вимогам.</p> <p>Переважає більшість завдань виконана на оцінку «задовільно».</p> <p>Брав участь у настановній та підсумковій конференціях з педпрактики. Невчасно склав індивідуальний план роботи на період практики. Виконав не всі види робіт, передбачені програмою практики, до уроків і навчально-виховної роботи готувався неналежно. Спостерігалися деякі порушення правил внутрішнього розпорядку школи, не завжди перебував в школі не менше 6 год, не приходив на заняття завчасно. Тільки іноді відвідував консультації, методичні наради, які проводив керівник або методист із практики. У випадку відсутності або запізнення не завжди повідомляв про це старосту, методиста, пояснював причину відсутності або запізнення, надавав при цьому необхідні документи (довідку про хворобу тощо); Невчасно здав документацію з педагогічної практики.</p>

35-59	FX	«Незадовільно»	<p>Студент не виконав, програму практики або певну частину завдань практики (навіть одне).</p> <p>Студент не відтворював навчальний матеріал, передбачений шкільною програмою з хімії для класів різного профілю, припускається грубих фактичних та методичних помилок під час проведення уроків з хімії, позакласні та виховні заходи проводяться на низькому рівні або зовсім не проводяться, простежується безвідповідальне ставлення студента до практики.</p> <p>Отримав негативний відгук про роботу чи незадовільну оцінку при складанні заліку за практику. Лише з окремих видів робіт отримав оцінку «задовільно».</p> <p>Не виконав роботу, передбачену програмою практики. Порушував правила внутрішнього розпорядку школи, не виконував розпорядження адміністрації та керівників педпрактики. Пропускав заняття, невчасно приходив до школи, не працював із закріпленим класом, не готувався до уроків. Не здав документацію з педагогічної практики.</p> <p>Може повторно пройти педагогічну практику і отримати позитивну оцінку.</p>
0-34	F	«Незадовільно»	<p>Студент не виконав програму практики і отримав незадовільні оцінки.</p> <p>Відсутня систематичність у роботі студента у закріпленому класі.</p> <p>Студент не виконав програми вивчення особистості учня</p> <p>Не виконав роботу, передбачену програмою практики. Порушував правила внутрішнього розпорядку школи, не виконував розпорядження адміністрації та керівників педпрактики. Пропускав заняття, невчасно приходив до школи, не працював із закріпленим класом, не готувався до уроків. Не здав документацію з педагогічної практики.</p> <p>Необхідне повторне проходження педагогічної практики.</p>

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Методичне забезпечення

1. Педагогічна практика або... випробування вірності: Навчально-методичний посібник з педагогічної практики для студентів вищих педагогічних навчальних закладів хімічних спеціальностей // О. В. Іващенко, А. А. Семез, І. Л. Уличний, О. М. Царенко. – Кіровоград: «Імекс-ЛТД», 2007. – 137 с.
2. Педагогічна практика в школі: Навчально-методичний посібник з педагогічної практики для студентів географічних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів // Н. М. Маслова, Т. О. Кравцова, І. Л. Уличний, Н. О. Пасічник. – Кіровоград, 2014. – 104 с.
3. Педагогічна практика (виконання навчальної програми з педагогіки): Навчально-методичний посібник . – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2016. – 160 с.
4. Педагогічна практика: Навчально-методичний посібник з педагогічної практики для студентів денної та екстернатної форм навчання вищих педагогічних навчальних закладів хімічних спеціальностей // Т. О. Форостовська, Г. Г. Діордієва, Т. О. Кравцова, І. Л. Уличний. – Кіровоград: «Поліграфія», 2013. – 87 с.
5. Перші кроки до професії: Методичний посібник з педагогічної практики для студентів фізико-математичного факультету // За ред. Л. І. Лутченко - Кіровоград: КДГУ ім. В. Винниченка, 2006. - 164 с.
6. Положення «Про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» (наказ МОН України від 8.04.1993).
7. Положення про організацію педагогічної практики в Кіровоградському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка, затверджене на засіданні вченої ради Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 12 від 26 червня 2009 р.).
8. Чорноморець І. М. Педагогічна практика з географії: програма і методичні матеріали для студентів природничо-географічного факультету. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2005. – 80 с.
9. Гуцало Е. У., Калашникова Л. В. Педагогічна практика студентів передвипускних на випускних курсів педагогічного університету. Програми завдань з психології та їх методичне забезпечення. – Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2004р. – 128 с.
10. Изучение классного коллектива: Методические рекомендации для студентов педагогических институтов и учителей средних школ / Сост. Г. В. Дьяконов. – Кіровоград: КГПИ, 1990. – 32с.

11. Психология личности: тесты, опросники, методики/ Авторы-составители: Н. В. Киршева, Н. В. Рябчикова. – М.: Геликон, 1995 – 236с.
12. Психолого-педагогічне проектування профорієнтаційної роботи класного керівника: Методичні рекомендації / Уличний І.Л. – К.: ЗАТ „Ексімсервіс”, 2003. – 68с.

14. Рекомендована література

Базова

1. Буринська Н.М. Викладання хімії у 8-9 класах загальноосвітньої школи: Метод. посібник для вчителів. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2000. – 144с.
2. Буринська Н.М. Методика викладання хімії. Теоретичні основи. – К.: Вища школа, 1987.
3. Величко Л.П. Теорія і практика навчання органічної хімії у загальноосвітніх навчальних закладах: Монографія./Л.П. Величко. – К.: Генеза, 2006. -330 с.
4. Грабовий А.К. Шкільний курс хімії та методика його викладання: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Черкаси: вид. від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2005. – 476 с.
5. . Дидактичні засади допрофільної підготовки школярів основної школи // Дидактичні засади диференціації навчання в основній школі: монографія [авт. кол.: В.І. Кизенко, Г.О. Васьківська, С.П. Бондар й ін.]; за наук. ред. В.І.Кизенка. – К.: Педагогічна думка, 2012. – С. 59-87.
6. Журнали “Хімія і біологія”, “Хімія в школі”.
7. Шкільні підручники:
 - а) Попель П.П., Крикля Л.С. Хімія, 7 кл. – К.: Академія.
 - б) Григорович О.В. Хімія, 8 кл. – Х.: Ранок.
 - в) Попель П.П., Крикля Л.С. Хімія, 9кл. – К.: Академія
8. Навчальні програми для загальноосвіт. навч. закл. України. 5-9 класи. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2017. (згідно оновленої програми затвердженої Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804)
9. Шиян Н.І. Шкільний курс хімії та методика його викладання: навчальний посібник. Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2007. 248 с.

Допоміжна

1. Астахов О. І. Дидактичні основи навчання хімії : Навчальний посібник для вчителів хімії / О. І. Астахов, Н. Н. Чайченко. – Київ : Радянська школа, 1984. – 128 с
2. Береснева Е. В. Современные технологии обучения химии : учебное пособие / Е. В. Береснева. – Москва : Центрхимпресс, 2004. – 144 с. – (Химия в школе – абитуриенту, учителю : библиотека журнала)
3. Буринская Н. Н. Учебные экскурсии по химии : кн. для учителя / Н. Н. Буринская. – М. : Просвещение, 1989. – 160 с.

4. Буринська Н. М. Методика викладання хімії (Теоретичні основи) : Навчальний посібник / Н. М. Буринська. – Київ : Вища школа, 1987. – 255 с.
5. Буринська Н. М. Методика викладання шкільного курсу хімії : Посібник для вчителів / [Н. М. Буринська, Величко Л. П., Липова Л. А., Лукашова Н. І., Чайченко Н. Н.] ; ред. Н. М. Буринська. – К. : Освіта, 1991. – 348 с.
6. Внеклассная работа по химии : пособие для учителя / сост. М. Г. Гольдфельд. – М. : Просвещение, 1976. – 191 с. – (Б-ка учителя химии).
7. Грабовий А. К. Теоретико-методичні засади навчального хімічного експерименту в загальноосвітніх навчальних закладах : монографія / А. К. Грабовий. – Черкаси : ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2012. – 375 с.
8. Грабовий А. К. Шкільний курс хімії та методика його викладання : Навч. посіб. / А. К. Грабовий. – Черкаси : Вид. від. ЧНУ ім. Б.Хмельницького, 2005. – 474 с.
9. Дайнеко В. И. Как научить школьников решать задачи по органической химии : кн. для учителя / В. И. Дайнеко. – М. : Просвещение, 1987. – 159 с.
10. Деркач Т. М. Інформаційні технології у викладанні хімічних дисциплін : [навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів] / Т. М. Деркач ; М-во освіти і науки України, Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. – Дніпропетровськ : Видавництво ДНУ, 2008. – 335, [1] с.
11. Ерыгин Д. П. Методика решения задач по химии : учебное пособие для студентов пед.институтгов по биологическим и химическим специальностям / Д. П. Ерыгин, Е. А. Шишкин. – Москва : Просвещение, 1989. – 176 с.
12. Іванова Р. Г. Самостійні роботи з хімії : посібник для вчителя / Р. Г. Іванова, Т. З. Савич, І. Н. Чертков. – Київ : Радянська школа, 1986. – 216 с.
13. Кирюшкин Д. М. Методика обучения химии / Д. М. Кирюшкин, В. С. Полосин. – М. : Просвещение, 1970. – 495 с.
14. Назарова Т. С. Химический эксперимент в школе : пособ. / Т. С. Назарова, А. А. Грабецкий, В. Н. Лаврова. – Москва : Просвещение, 1987. – 240 с.
15. Пак М. С. Теория и методика обучения химии : учебник для вузов / Мария С. Пак ; Рос. гос. пед. ун-т им. А. И. Герцена. – Санкт-Петербург : Издательство РГПУ, 2015. – 305 с.

15. Інформаційні ресурси

1. <http://www.mon.gov.ua> – Міністерство освіти та науки України
2. <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi> – Законодавство України (офіційний сервер Верховної Ради України)
3. <http://hklib.npu.edu.ua> – Науково бібліотека Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова
4. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
5. Електронні бібліотеки кафедр.
6. science.kpi.ua/node/4